

SZÉKELYSÉG

A SZÉKELYFÖLDET ÉS NÉPÉT ISMERTETŐ HAVI FOLYÓIRAT

Szerkeszti
BÁNYAI JÁNOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Odorhei.

**Bolyóni Farkas Sándor, „Egy székely nemes, aki felfedezte a demokráciát“.
Ily módon jellemzi találóan Hatvany Lajos.**

Utazás Észak Amerikában c. korának legfeltűnőbb irodalmi alkotása 100 évvel ezelőtt látott napvilágot tudós szerzőjének 1830 évben megkezdett utazása után. Hatására jellemző, hogy megjelenése után a Tud. Akadémia tagjának választja be a jó megfigyelő Szerzőt és 200 aranyas jutalommal tünteti ki. Az egyszerű unitárius székely atyánkfíat ekkor már a nagy Széchenyi Istvánnal emlegetik együtt. Érthető, hogy tengeteg modern és demokratá elvet igyekezett itthon megvalósítani, amire társadalmi életünkben nagy szükség is volt. Tisztelettel adózunk emlékének s ezt nyomatékosan fejezi ki a munkájának most már III-ik kiadása is, amely *dr. Kiss Elek* szerkesztésében nem régen jelent meg.

ELŐFIZETÉS az 1935 évre: 100 Lei. (Kedvezményes 60 Lei) Magyarországiak befizetéseit (5—4 P.) elfogadja a Studium könyvkereskedés Budapest, IV, Kecskeméti-u. 8.

Előfizetések beküldését kérjük!

Székelyföld kutatása.

Ősmagyar irtipus. Zakharov orosz tudós legujabb művében olyan IX. századi sirleleteket ismertetett, amelyek a lebediai hazában elhunyt magyar ősök hamvai mellől kerültek napvilágra. A felülről egyenesen lemélyített aknából oldalt vágott fülkébe helyezték be a holttestet, majd deszkával elfedve a fülke nyitott oldalát, földdel töltötték teli az aknát. Minthogy azonban teljesen azonos sírásási szokás ma is van több helyen így nyilvánvaló, hogy a nyugatra szakadt magyarság nem hagyott fel ezzel a szokással. Akik érdeklődnek e dolgok után, részletes felvilágosítást kaphatnak az adatok leírására vonatkozóan, Ferenczi Sándor tanártól, (Cluj, Str. Donát 124).

A tordai sómező zuzmóit ismerteti *Kőfaragó Gyelnik* (Botanikai Közlöny 1935. 237.) Földön nő *Endrocarpon sorediatum* és egy új *Collema*, mészkavicson a *Leconora dispersa* és *Verrucaria nigrescens*, füves helyen a *Cladonia rangiformis f. foliosa*. *Lecanora Hageni f. crenulata* és *Candelariella luteoalba*.

Sóskacserje-Sóskaborbolya (*Berberis vulgaris*) hallatlan tömege képez egy erdőszéli nagy cserjést Pava község felső részén (j. Trei Scuane).

Új régi székely róváslírás emlék került elő Casinban (jud. Ciuc) a régi templom kibővítése alkalmával.

Kénes gyógyforrás került elő bővízzel a turdai Bánya fürdőben (Aranyosvidék 42 sz.)

A székelyföld természeti ritkaságairól tartott előadást lapunk szerkesztője a pesti rádióban aug. 4 én.

Új növénytani adatok. *Nyárády Gyula*, irodalmunk sok adattal gazdagítója ujabban a következő minket érdeklő újabb felfedezéseit közli *Erechtites hieracifolia* Tuşnad s Sugás fürdők. A turdai hasadékból: *Conringia austriaca*, *Veronica Dilleni*, *Geranium rotundifolium* ssp. *tricospermum*, *Galium flavicans*. *Salvia glutinosa*, *Silaum Rochellii*, *Tordylium maximum* (XIII. k.) *Gnaphalium uliginosum* L. var. *strictum* Nyár. Súlyomkőpataka Corundról. *Leontodon autumnalis* L. var. *vulgaris* Neilr. f. *variifolius* Nyár. a Kerekítő mellől Corundon. *Leontodon autumnalis* L. var. *vulgaris* Neil. f. *bipinnatifidus* Nyár. a turdai Búdös mellett. *Senecio nemorensis* L. var. *germanicus f. pilosoquamosus* Nyár. Turda. *Inula ensifolia f. lanuginosa* Nyár. a barlang mellett Mereşti jud. Odorhei. (I. Bulet. Grád. Botan. Cluj XIV. k.)

Hargital aszat (*Cirsium hargitanum*) néven irt le *Nyárády Gyula* egy új növényt a Lucs mejjéke nevű havasi lápból, amely kereszteződés által állott elő. (*C. eriophorum* × *furiens*). [Bul. Grád. Cluj. XV.]

Új ásványvizről ad hirt az *Aranyosszék* (29 sz.) Lunan községből, Turda mellől.

Irodalom—Lapszemle.

Benedek Elek sirkövének felavatásáról ír a Csiki Lapok 42-ik száma, amelyben méltán panaszkolva el, hogy nekünk a pesti Uj Idők utján kell értesülnünk a legnagyobb székely írónk emlékének a megörökítéséről. A tragikus végű házastársak hamvait végre a család áldozatkészsége folytán méltó és stilszerű siremlék jelöli a Bățani Mici i egyszerű falusi temetőben! . . . De jól értünk a feledéshez!!

Csikvármegye monográfiája a legrégebb időktől napjainkig, kiadta *Ferencz Béla*. Az általános bevezető történet után községenként dolgozza fel az anyagot. Az ilyen munkák természete egy egész sereg szakember bevonását tenné szükségessé. Sok értékes adatot ment meg s hoz felszínre, de a szerkesztés pongyolasága s a nyilvánvaló tévedések miatt ezek is kétségessé válnak. Inkább ebből a szempontból kell e munkát megítélnünk. (Ára 50 lej. 1935. 88 lap).

Az Erdővidéki Hírlapot, amely *dr. Fábíán László* szerkesztésében jelenik meg Baraolton október folyamán 3 hétre betiltották, mert a kicenzurázott részt a lapban üresen hagyta.

Dívatcikkek az erdélyi népzene? A székely népdal a zene fejlődés történelmének távlatában c. alatt ír *Csiki Endre* az Erdélyi Helyi Hírlap 7. számában.

Gyergyói Lapok szüntette be megjelenését hosszas küzködés után szeptember folyamán. A *dr. Csiby Andor* szerkesztésében igen fontos kulturmunkát végző lap megszűnése nagy veszteséget jelent.

Bólyaiak c. alatt most volt *Miklós Jenő* szezonnyitó előadása a pesti Nemzeti Színházban. A két tragikus életű székely tudós emlékét rögzíti meg a szindarab igen szimpatikus beállításban.

A turdai »Bors Mihály menedékházának« felavató ünnepélyét ismerteti *dr. Gergely Endre* ügyvezető elnök az *Erdély* c. folyóiratnak most megjelent 4—5 sz. szép kép mellékletek kíséretében.

Székelyföldi lepke adatok vannak *Czekelius D. dr.*-nak az Erdély lepkefaunájáról irt közleményében. (Verh. Mitteil. LXXXIII—IV. 59—69 l.) *Parnassius mnemosyne ssp. Czekelii*—Tuşnad, *Melitaea athalia ab. pyromioides*—Vâlcele, *Phyalapterix calligraphata*—*Turdai hasadék*, *Zygaena achilleae ab. transylvanicae*—Gheorgheni.

Erdélyi Szemle 7. sz.-ban *Szabó András* a tragikus sorsu székely tudósról, *Benkő Józsefről* ír, *Féja G.*; A székely őserő szoboralakját mintázta meg Tamási Áron — Ábelben, *Siculus*; gróf Bethlen György is követeli a székely autonómiát c. cikkek jelentek még meg.

A székely grafikusnak *Gy. Szabó Bélának* most jelent meg egy kötetben 50 drb. válogatott rajza *Liber miserorum* címmel.

Gyallay Domokosnak *Különórá* c. darabját adták elő a pesti rádióban.

Lármafa.

Az unitáriusok előkelő vendégei, dr. Hall Alfred angol és **dr. Stejskal Johann** cseh vezetőemberek augusztus folyamán meglátogatták a székelyföldi egyházközségeket.

Elhunytak: **Kassai Lajos** tb. kanonok, ny. főgimn. igazgató 78 éves korában, Gheorgheniben. A kiváló költőlélekről kevesen tudták, hogy a székely himnusznak ő volt a szerzője. — **Id. Páll Gábor** ny. főgimnáziumi igazgató 84 éves korában Sumuleun. Az ismertnevű pedagógus idejére esik a csiki r. kath. főgimnázium erőteljes fejlődése. — **Ferencz József** tanító Luetan 77 éves korában 50 évi, felsőbbsegeitől kitüntetésekkel elismert példás, munkás életet hagyott maga után. — **Végh Endre** a Mikó-koll. rajztanára, a Székely Népek is egykori szerkesztője 69 éves korában Cernatul de Josban elhunyt. — **Fejérváry Jenőné, dr. Gyárfás Pálné** édesanyjának elhunyt a I. Gh. Duca községben terjedelmes nagy rokonságot borított gyászba.

Nagy István csiki származásu festőművész pesti kiállított anyagának ismertetését hozza az Ujldők, Lyka Károly kiváló műkritikustól.

Attila közeledő jubileumi éve termékenyítően hat, amint látszik minden téren. Ennek jellemzői **Pekár Gyula** alapos történelmi tanulmányon felépített regénye, mely ujabban a Jókai nagy díjat nyerte meg. Továbbá **Szánó György** aradi írónak a pesti Nemzeti Színház által előadásra elfogadott drámája **Sátoros király** cím alatt. A titokzatos és nem nagyon ismert életű hun uralkodó közelebbi adatai kezdenek mindgyakrabban napvilágot látni. Ezeket gyakran halljuk a Turáni Társaság felolvasó ülésein, mint amilyenek a következők voltak: **Torbágyi Novák J. Lajos, Attila székhelyét** Kiskunhalas—Majsa környékére teszi, **Prókay Miklós** Attila születési helyéről beszél egy más alkalommal s szerinte az a mai Fegyvernek helyén volt. Érdekes volt **Resit Saffet** bej előadása, aki eddig nem ismert, török forrás alapján világítja meg a nagy uralkodó személyét és egyéniségét. Ujabban azt az ötletet vetették fel, hogy a Duna folyó közepébe kellene egy hatalmas szobrot emelni a nagy uralkodó emlékére! A nagy hun király legelső szobrát Sopronban a Rákóczi Ferenc finevelő intézet udvarán állították fel most a tavasszal.

Befizetések 1934 s előbbi évekre: Ilyés Tibor Sovata, — György Ferenc Aiud — Kovács József Turda, — Csiky Jakab Sácádat 100 L Kiss István Satul Mic 1933. — Kovács Péter Corund

Előfizetések 1935 évre. Helyből: Császár Géza 30, Demeter Miklós. Ugron Ákos. — **Tórgu Muresről:** Biró József, dr. Nagy Lajos, dr. Nánási János és dr. Vargha Lajos. — Bálíath Dániel I. Gh Duca, — dr. Benedek Aladár Sümeg (2 példány). — Biró Gábor Praid, — Finta Vilmos Mártinuş. — dr. Köntzey Gerő Cetatea de Baltă (2 példány), — Márton Andor Lupeni, — dr. Wicklein Gyula Diciosánmartin, — Ter Domokos Filiaş.